

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції



ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Ругало Богдан Андрійович

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ
МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 288

Taylor Alla

SOME THOUGHTS REGARDING WOMEN'S RIGHTS ADVOCACY IN ISLAMIC STATES 291

Фасій Анастасія Володимирівна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ
РОЗЛАДАМИ 293

Чернявський Марк Віталійович

АДАПТАЦІЯ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ООН ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ГІБРИДНІ
ЗАГРОЗИ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА 297

Чорний Інеса

ІННОВАЦІЙНІ ЮРИДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НОВИХ ВИКЛИКІВ У ПОЛЯРНИХ МОРСЬКИХ
ЗОНАХ: ЗМІЦНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО УПРАВЛІННЯ В АРКТИЦІ ТА АНТАРКТИЦІ 300

СЕКЦІЯ 6. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Кормич Борис Анатолійович

ЕКОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ДЛЯ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ БАЗИС І
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗУСИЛЛЯ 304

Аверочкіна Тетяна Володимирівна

ЩОДО ПРОТИДІЇ ЗАБРУДНЕННЮ ПОВІТРЯ ВІД МОРСЬКОЇ ТА ПОРТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ .. 307

Федотов Олексій Павлович, Назарко Артем Аркадійович

АВТОРИЗАЦІЯ НА ПРОВАДЖЕННЯ МИТНОЇ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 311

Батанова Людмила Олександрівна

ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ПРИ ВИРІШЕННІ МИТНИХ СПОРІВ 315

Коваль Наталія Олексіївна

ОНОВЛЕНА НАЦІОНАЛЬНА ТРАНСПОРТНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ ТА РОЗВИТОК
ВНУТРІШНЬОГО ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ 318

Малеева Ганна Леонідівна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВИННИХ
ОСІБ ЗА ЗАБРУДНЕННЯ МОРЯ 321

Сергєєв Юрій Володимирович

МОРСЬКА БЕЗПЕКА ТА ОХОРОНА ПІДВОДНИХ КАБЕЛІВ: ПЛАН ДІЙ ЄС 324

Барановська Валентина Федорівна

РЕФОРМУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ 329

Гайдаржи Роман Андрійович

ДЕЯКІ НОВІ ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ В ЧАСТИНІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ МИТНОГО СКЛАДУ,
СКЛАДУ ТИМЧАСОВОГО ЗБЕРІГАННЯ 332

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОУСТРОЮ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ, ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, АДВОКАТУРИ

Бакайнова Нана Мезенівна

СТАНДАРТИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ СТОСОВНО АДВОКАТА 337

Косюта Михайло Васильович

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ЕКОЛОГІЧНА ПРОКУРАТУРА 342

Костенко Сергій Костянтинович

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРІВ: НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ТА
ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ 345

Свида Олексій Георгійович

ДОБІР КАНДИДАТІВ НА СУДДІВСЬКІ ПОСАДИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ 348

List of sources used:

1. What is advocacy? Definition, types, and examples. Bonterra Tech. URL: <https://www.bonterratech.com/blog/what-is-advocacy>.
2. Fawcett R. The reality and future of Islamic feminism. *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/opinions/2013/3/28/the-reality-and-future-of-islamic-feminism>.
3. Badran M. Islamic feminism revisited. *Countercurrents*. URL: <https://www.countercurrents.org/gen-badran100206.htm>.
4. Quraishi-Landes A. What if sharia weren't the enemy? Rethinking international women's rights advocacy on islamic law. *Columbia Journal of Gender and Law*. 2019. Vol. 25. No. 5. P. 173-249.
5. Qazi Zada S., Qazi Zada M. Z. The Taliban and women's human rights in Afghanistan: the way forward. *The International Journal of Human Rights*. 2024. 28(10) P. 1687–1722. URL: <https://doi.org/10.1080/13642987.2024.2369584>.
6. Segran E. The rise of the islamic feminists. *The Nation*. URL: <https://web.archive.org/web/20170520091837/https://www.thenation.com/article/rise-islamic-feminists/>.
7. Ngarambe J. M., Feder J. L. The Pursuit of Gender Justice. *The New Yorker*. URL: <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-pursuit-of-gender-justice>.
8. Samim S. International legal mechanisms to safeguard women's rights: An analysis of Afghan women's rights under Taliban rule. *Yale Journal of International Law*. 2025. URL: <https://yjil.yale.edu/posts/2025-01-26-international-legal-mechanisms-to-safeguard-womens-rights-an-analysis-of-afghan>

Ключові слова: права людини, адвокація, гендерна рівність, гендерні права, шариат, ісламське право, дискримінація, права жінок.

Keywords: human rights, advocacy, gender equality, gender rights, Sharia, Islamic law, discrimination, women's rights.

Фасій Анастасія Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри міжнародного та європейського права*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

Соціалізація осіб із психічними розладами є однією із проблем сучасного правозахисного дискурсу, оскільки вона безпосередньо пов'язана з реалізацією фундаментальних прав людини, зокрема права на гідність, недискримінацію, соціальний захист, працю, освіту та доступ до медичної допомоги. У міжнародно-правовому полі питання соціалізації осіб із психічними розладами регулюється низкою універсальних та регіональних актів, серед яких Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006), Європейська соціальна хартія (1961, пе-

реглянута 1996), Мадридська декларація ВООЗ щодо психічного здоров'я (2005) та ін. Водночас, попри існування значного масиву міжнародно-правових норм, проблема їх ефективної імплементації на національному рівні залишається актуальною, оскільки в багатьох державах відсутні належні механізми правового забезпечення соціалізації таких осіб, що призводить до їхньої маргіналізації та порушення їхніх прав.

З огляду на зазначене, дослідження міжнародно-правових стандартів соціалізації осіб із психічними розладами є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору. Такі дослідження дозволяють виявити прогалини у правовому регулюванні, оцінити ефективність діючих міжнародних механізмів та розробити рекомендації щодо вдосконалення національної політики у цій сфері. Особливого значення подібні дослідження набувають у мовах глобальних викликів, таких як зростання рівня психічних розладів через воєнні конфлікти, економічні кризи та пандемії, що вимагає від держав ефективного правового реагування та впровадження міжнародних стандартів для забезпечення належної соціальної адаптації таких осіб.

Формування міжнародних стандартів соціалізації осіб із психічними розладами є результатом тривалого історичного процесу, що відображає еволюцію суспільного ставлення до психічного здоров'я, прав людини та соціальної інтеграції вразливих груп населення. Впродовж століть особи з психічними розладами зазнавали дискримінації, стигматизації та примусової ізоляції, що переважало в багатьох суспільствах аж до середини ХХ століття. Лише після Другої світової війни, з утворенням ООН та ухваленням Загальної декларації прав людини (1948), почала формуватися концепція правового захисту осіб із психічними розладами, зокрема в і щодо їхньої соціальної адаптації та інтеграції.

Поступово у міжнародному праві з'явилися спеціалізовані нормативні акти, спрямовані на закріплення стандартів у сфері психічного здоров'я та соціальної підтримки. У 1971 році ООН ухвалила Декларацію про права осіб з інвалідністю, яка заклала основу для подальшого розвитку правозахисних норм. Важливим етапом стало прийняття у 1991 році Принципів захисту психічно хворих осіб та покращення психіатричної допомоги, які визначили стандарти правового регулювання медичного втручання та соціальної інтеграції. Кульмінацією цих процесів стала Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006), яка не лише закріпила обов'язки держав щодо забезпечення рівних можливостей для осіб із психічними розладами, а й наголосила на необхідності створення механізмів соціалізації та підтримки. Таким чином, історичний розвиток міжнародно-правових стандартів у цій сфері відображає перехід від політики ізоляції до концепції інклюзії та рівноправної участі в суспільному житті [1, с.23].

Сьогодні міжнародні стандарти соціалізації та адаптації осіб із психічними розладами закріплені в ключових міжнародних актах, зокрема Загальній декларації прав людини (1948), Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права (1966) та Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (2006).

Всесвітня організація охорони здоров'я у Комплексному плані дій у сфері психічного здоров'я (2013–2030) наголошує на необхідності розвитку громадських послуг, зменшенні інституційної ізоляції та розширенні доступу до освіти й працевлаштування. Європейська соціальна хартія (переглянута 1996 року) та практика Європейського суду з прав людини формують стандарти правового захисту та соціального включення осіб із психічними порушеннями, а політика Європейського Союзу сприяє впровадженню програм професійної реабілітації, підтриманого проживання та боротьби зі стигматизацією [2, с. 24].

Соціальна інтеграція в міжнародному праві ґрунтується на кількох ключових концепціях, які відображені в різних міжнародно-правових актах та ініціативах, що встановлюють стандарти для держав-учасниць.

1. *Рівність і недискримінація.* Ця концепція є фундаментальною і передбачає, що всі особи, незалежно від їхніх фізичних чи психічних особливостей, мають право на однакове ставлення та відсутність дискримінації. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (CRPD) закріплює цей принцип, зобов'язуючи держави-учасниці забезпечувати рівні права та свободи для осіб з інвалідністю, включаючи тих, хто має психічні розлади.

2. *Активна участь у суспільному житті.* Міжнародне право підкреслює важливість активної участі всіх осіб у всіх аспектах суспільного життя. Це означає створення умов, за яких особи з психічними розладами можуть брати повноцінну участь у громадському, політичному, економічному, соціальному та культурному житті. CRPD наголошує на обов'язку держав забезпечувати таку участь шляхом усунення будь-яких бар'єрів.

3. *Доступність.* Забезпечення доступності фізичного середовища, транспорту, інформації та комунікацій є необхідним для соціальної інтеграції. Стаття 9 CRPD зобов'язує держави-учасниці вживати відповідних заходів для забезпечення доступності, що дозволяє особам з інвалідністю жити незалежно та брати повноцінну участь у всіх аспектах життя [3].

4. *Прийняття інвалідності як частини людської різноманітності.* Ця концепція спрямована на зміну суспільних уявлень про інвалідність, визнаючи її як природний аспект людської різноманітності, що сприяє повазі та толерантності в суспільстві.

6. *Рівність можливостей.* Міжнародне право зобов'язує держави створювати умови, які забезпечують особам з психічними розладами рівні можливості для реалізації своїх прав і свобод. Це включає адаптацію робочих місць, освітніх програм та інших сфер суспільного життя відповідно до потреб цих осіб [4].

Впровадження цих концепцій вимагає від держав-учасниць не лише прийняття відповідного законодавства, але й активних дій, спрямованих на зміну суспільних уявлень, усунення бар'єрів та створення інклюзивного середовища, що сприяє повній соціальній інтеграції осіб з психічними розладами.

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю є першим обов'язковим міжнародно-правовим документом, який прямо стосується прав осіб з інвалідністю,

включаючи тих, хто має психічні розлади. Конвенція зобов'язує держави забезпечувати повну та ефективну участь таких осіб у всіх сферах життя на рівні з іншими, сприяти їхній автономії, доступу до освіти, праці, охорони здоров'я та соціальних послуг [3].

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) також відіграє важливу роль у формуванні стандартів у сфері психічного здоров'я. Її рекомендації та програми спрямовані на розвиток послуг з охорони психічного здоров'я, інтеграцію таких послуг у загальну систему охорони здоров'я та сприяння соціальній інтеграції осіб із психічними розладами.

Таким чином, міжнародно-правові документи та ініціативи ООН, ВООЗ, Ради Європи та Європейського Союзу створюють комплексну систему стандартів, спрямованих на забезпечення соціалізації осіб із психічними розладами. Їх ефективна імплементація на національному рівні є ключовою для досягнення інклюзивного суспільства, в якому кожна особа має можливість реалізувати свій потенціал [5, с. 59].

Україна поступово адаптує міжнародні підходи до соціалізації осіб із психічними розладами, орієнтуючись на принципи Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Одним із прикладів є створення центрів соціальної адаптації, які забезпечують професійне навчання, психологічну підтримку та супровід у працевлаштуванні. Також впроваджується реформа деінституціалізації, спрямована на розвиток альтернативних форм проживання замість психіатричних лікарень [6].

Таким чином, для швидкої та безпечної соціалізації осіб з психічними розладами існує кілька важливих механізмів, що забезпечують їх ефективну інтеграцію в суспільство. Основними з них є розробка інклюзивних програм освіти та професійної підготовки, доступ до медичних та психологічних послуг, а також створення умов для підтриманого проживання. Ключову роль у цьому процесі відіграють стандарти та політики, спрямовані на інтеграцію осіб з психічними розладами в основні соціальні структури – працевлаштування, освіту та охорону здоров'я.

Механізми, що забезпечують ці процеси, включають державні та міжнародні програми підтримки, фінансування та реабілітаційні заходи, створення спеціальних центрів та організацій для психосоціальної реабілітації. До того ж, важливим елементом є боротьба зі стигматизацією та дискримінацією осіб із психічними розладами через підвищення рівня обізнаності серед громадськості та зміни у соціальних нормах. Підвищення доступності соціальних послуг та забезпечення рівних можливостей для осіб з психічними розладами є необхідними для успішної та безпечної соціалізації цих осіб.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко Л. В. Міжнародно-правові стандарти у сфері захисту прав осіб з психічними та поведінковими розладами : робота ... ступеня бакалавра

ра : спец. 293 – міжнародне право / наук. кер. Т. В. Маланчук. Суми : Сумський державний університет, 2024. 72 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/95780/1/Pilipenko_Bak_rob.pdf

2. Погребняк О. С. Міжнародно-правові стандарти у сфері захисту прав осіб із психічними розладами. *Право і безпека*. 2010. № 2 (34). С. 23-29.

3. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

4. The Role of International Law in Advancing Social Justice. URL: <https://worldjurisprudence.com/international-law-and-social-justice/>

5. Сибірня Р. І., Сибірний А. В. Захист прав осіб із психічними розладами в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 57-63.

6. МОЗ реалізує проєкт «Охорона психічного здоров'я у структурі медичної допомоги». Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://umj.com.ua/uk/povyna-247828-moz-realizuye-proyekt-ohorona-psihichnogo-zdorov-ya-u-strukturi-medichnoyi-dopomogi>

Ключові слова: міжнародне право, міжнародно-правові стандарти, міжнародні підходи до соціалізації осіб, соціалізації осіб із психічними розладами, інклюзивні програми.

Keywords: international law, international legal standards, international approaches to the socialization of individuals, socialization of individuals with mental disorders, inclusive programs.

Чернявський Марк Віталійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

АДАПТАЦІЯ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ ООН ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА

Сучасний світ стикається з новими комплексними викликами, які вимагають перегляду та адаптації традиційних підходів до миротворчої діяльності. В умовах глобалізації та розвитку технологій миротворчі місії ООН повинні враховувати не тільки класичні форми збройних конфліктів, але й сучасні загрози, зокрема гібридні війни, де традиційні методи ведення бойових дій поєднуються з інформаційними, кібернетичними та економічними інструментами впливу.

Сучасні миротворці покликані не тільки підтримувати мир і безпеку, а й сприяти політичному процесу, захищати цивільне населення, допомагати в роззброєнні, демобілізації та реінтеграції колишніх учасників бойових дій. Вони також відіграють ключову роль у підтримці демократичних зусиль, таких як організація виборів, захист і просування прав людини, а також допомога у ство-